

V hospodárskych kružích zdejších jsou velké obavy z toho, aby Česko-Slovensko nesledovalo hospodárskou politiku německou a nebylo jeho exponentem vůči Maďarsku, což by pro zdejší hospodárství mělo katastrofální následky. To bylo též jedním z důvodů, pro který Maďarsko žádalo privilegovanou dopravu na tratích vedoucích přes Slovensko do Polska, aby si zajistilo tímto způsobem určitou volnost dopravní a východisko na Gdyni. Zdá se, že Polsko je k tomu ještě povzbuzovalo a slibovalo dopravní výhody.

3. V tomto okamžiku vnitřní hospodárská situace maďarská považována jest za krajně vážnou. Jak po stránce administrativní, tak zejména finanční nestačí Maďarsko na to, aby zvládlo získaná území, kde nespokojenost obyvatelstva i maďarské národnosti den ode dne roste a kde vznikají těžké problémy rázu sociálního. Z případů zde známých jest patrné, že sedláci, kteří u nás dostávali za kukuřici 105 Kč, za pšenici 155 - 160 Kč, za vejce 50 až 60 haléřů, dostávají dnes za kukuřici 7 - 8 pengő, za pšenici 18 - 19 pengő, za vejce 7 filéřů, ale za cukr, petrolej, sůl, průmyslové potřeby a jiné platí průměrně o 30 % více než v Česko-Slovensku (léky jsou až o 200 % dražší) a možnosti výdělkové jsou velmi malé. Nádeníci na stavbě vydělávají jen 1.50 pengő za den, kdežto u nás prý dostávají asi 4 Kč za hodinu.

Situace ještě dále byla komplikována nejistotou politickou a novými zákony židovskými. Jest jasné, že Maďarsko ocitlo se ve víru událostí, které je vlekou ať chce nebo nechce. Žádná maďarská vláda nemůže se zastaviti jen u rozšíření území na účet Česko-Slovenska a při jakékoliv příležitosti bude tlačena k tomu, aby domáhala se revise hranic vůči Rumunsku nebo Jugoslavii. Proto Maďarsko stojí – tlačeno ze západu Německem – na místě, jež se může státi kdykoliv východiskem vážných komplikací, čehož jest si obyvatelstvo též vědomo. Kromě toho zákony proti židům a s tím související opatření vlády těžce zasahují do hospodárského života. Lze všeobecně pozorovati, že židovské obyvatelstvo úplně zastavilo veškerou činnost stavební a investice, snaží se pokud možno vyjmouti z oběhu a z obchodního provozu hotové peníze a tyto buď doma schovati, nebo dle možnosti umístiti v cizině. Očekávají se z těchto důvodů velké úpadky a továrny obávají se dnes židovským firmám dodávati zboží. V bankovních kružích proskakují dokonce zprávy o tom, že bude nutno v Maďarsku vyhlásiti znovu bankovní moratorium. Na burse v Curychu pengő v posledních dnech katastrofálně klesl a vše nasvědčuje tomu, že Maďarsko ocitá se před krajně vážnou hospodárskou a finanční situací.

Chargé d'affaires:
Dr. Fiša

AMZV ČR, ZÚ Budapešť 1939, č. 2/1, Kópia, strojopis.

¹ Novinové články sa pri správe nenachádzajú.

4. január 1939, 16.20 hod., Praha.

Záznam telefonického rozhovoru J. Mikuša s vedúcim sekretariátu pre rokovanie s Maďarskom J. Ciekerom o stanovisku slovenskej vlády k aide-mémoire maďarskej vlády a k note z 31. 12. 1938.

Záznam

V odpovedi na maďarské Aide-mémoire pre reč ministra Dr. Ďurčanského podľa uznesenia slovenskej vlády má prislušný odstavec znieť takto:

Ministerstvo zahraničných vecí pripúšťa, že minister Dr. Ferdinand Ďurčanský použil vo svojej rozhlasovej reči uvedený výrok¹. Vyslovil však len svoju mienku a nie názor celej vlády.

Pokiaľ ide o nótu maďarskej vlády, slovenská vláda súhlasí, aby jako odpoveď bola do Budapešti zaslaná nóta tohoto obsahu:

Česko-slovenská vláda zásadne je za to, aby bol medzi Česko-Slovenskom a Maďarskom dobrý pomer. Také udalosti, aké sa stali v Šuranoch a Slanci, neprispievajú k utvoreniu dobrého pomeru a potom nemožno zabrániť, aby slovenská verejnosť na takéto udalosti noreagovala².

Prianím našim je, aby predpoklady dobrého pomeru boli vytvorené.

Zaznamenal:
Dr. Mikuš

SNA, Vládny delegát pri MZV, kart. 2, č. D - 5. Originál, strojopis.

¹ Pozri dok. č. 93, pozn. 1.

² Podľa správy Gy. Petravicha z 12. 1. 1939 predseda vlády Slovenskej krajiny rezumoval svoje výhrady voči maďarskej vládnej politike v niekoľkých bodoch: 1. masové vyhostovanie učiteľov z okupovaného územia, ktorých počet udával okolo 900 (pozri dok. č. 146, pozn. 5), 2. brutalita maďarských žandárov, s akou vystúpili proti slovenskému obyvateľstvu v Šuranoch, 3. rozširovanie máp veľkého Maďarska, na ktorej sa hranica medzi Maďarskom a Slovenskom pokladá za provizórnu, 4. v maďarskej školskej učebnici vydané v januári 1939 sa uvádza, že najvyšším pohorím Maďarska sú Tatry, 5. v Maďarsku sa používajú korešpondenčné karty, kde je vytlačený text znenia: „Bratislava bola maďarská a maďarská bude“, 6. vysielanie maďarského rozhlasu a písanie maďarskej tlače, 7. posledné vyhlásenia J. Esterházyho na adresu aplikácie princípu reciprocitu v menšínovej otázke (v sneme SK 21. 12. 1938 vyhlásil, že maďarská vláda za prepustenie jedného Maďara zo zamestnania na Slovensku bude reagovať prepustením 10 Slovákov v Maďarsku). Toto všetko nasvedčuje, že Maďarsko pokračuje v revizionistickej propagande a Slovensko musí sa proti nej brániť. - ZM HÚ SAV, FMMZV, inv. č. 2 239, K - 19, Kúm. pol 1938-7/7-931. Správa Gy. Petravicha z 12. 1. 1939 o rozhovore s J. Tisom.

101

4. január 1939, Praha.

Odpoveď česko-slovenského ministra zahraničných vecí F. Chvalkovského na nótu chargé d'affaires maďarského vyslanectva F. Rosty-Forgácsa o prianí česko-slovenskej strany udržovať dobré susedské vzťahy.

Monsieur le Chargé d'affaires,

J'ai l'honneur d'accuser réception de la note No 617/b du 31 decembre 1938¹ par laquelle vous avez bien voulu porter à ma connaissance le point de vue de votre Gouvernement concernant la propagande récente en Slovaquie.

En réponse à votre demande si le Gouvernement Tchéco-slovaque est enclin à empêcher des manifestations dirigées contre la Hongrie, je tiens à déclarer que mon Gouvernement a le plus vif désir d'entretenir avec la Hongrie des relations de bon voisinage.